WAT ER VAN BOVEN KWAM IN 1940-1945

door Sjang Hoeymakers

Hieronder volgt in chronologische volgorde een lijst van neergestorte vliegtuigen in de oorlog 40-45 in Gemert en naaste omgeving. Na deze opsomming volgt een overzicht van hetgeen er nog meer 'van boven' kwam.

19 november 1940.
Een Duits toestel maakt een noodlanding in Gemert. De inzittenden bleven ongedeerd.

1 augustus 1942.
Om 02.30 uur stort een Engels vliegtuig brandend neer in een veld nabij boerderij De Vossenberg, te Elsendorp gem. Gemert. Alle bemanningsleden kwamen in de vlammen om.

27 augustus 1942.
Om 23.35 uur stort een Engelse bommenwerper neer op een haverakker van Reynen (Elsendorp). In het wrak vond men de lijken van vier bemanningsleden. Op 29 augustus vond men op 25 meter afstand van het wrak het lijk van nog een bemanningslid. Op 9 december, dus ruim 3 maanden later, werd nog een lijk gevonden van een bemanningslid. De slachtoffers werden begraven te Woensel.
Het doel van de aanval was Kassel,waarnaar waren uitgezonden: 306 vliegtuigen; 222 bereikten het doel en wierpen daar 513 ton explosieven af. 30 toestellen gingen verloren.

11 september 1942.
Om 00.35 uur stort Engels vliegtuig brandend neer onder Elsendorp. Volgens Jan van de Laar uit Elsendorp, die was ingedeeld bij de luchtbeschermingsdienst, lag het toestel even ten zuiden van de Grensweg in het Beestenveld (Gem. Bakel). Over de bemanning is niets bekend.
Doel van de aanval: Düsseldorf. Uitgezonden 476 vliegtuigen; 360 bereikten het doel en wierpen 760 ton explosieven af. Bij deze aanval verloren de Engelsen 30 vliegtuigen.

27 januari 1943.
Om 20.10 uur stort een brandende Engelse machine neer achter Huize Padua. Een gedeelte van het toestel kwam terecht nabij de boerderij van Th. v.d.Vossenberg in de Heerenvelden onder Gemert. Hierin bevond zich het lijk van een bemanningslid. Op een stuk bouwland van J. v.d. Wetering te Elsendorp lag een vleugel van het toestel.
Bij deze crash kwamen om het leven: Flight sergeants Hammond en Rea en de sergeants Daragon en Muskett.
Twee leden van de bemanning konden zich met de parachute redden. Zij kwamen neer onder St. Anthonis en vielen in handen van de Duitsers. Eén van hen was gewond; hij werd opgenomen op last van de Duitsers in het ziekenhuis te Boxmeer.

22 juni 1943.
Te 01.29 uur stortte onder Oploo, ter plaatse genaamd Stichting, een brandend Engels vliegtuig neer. Er volgde een geweldige explosie waardoor het toestel volledig werd vernield. Een dood bemanningslid werd nabij het wrak aangetroffen. Eén bemanningslid werd onder Gemert aangehouden. Het was de Engelsman Cosie Arthur Hughes, oud 25 jaar.
Het vliegtuig van het type Short-Stirling(vier-motorig) werd neergeschoten door een Duitse nachtjager bestuurd door Major Streib van I/NJG1, Fliegerhorst Venlo. Volgens ooggetuigen werd de nachtjager ook in brand geschoten. De jager stortte neer op de grens tussen de boerderijen van Hoeymakers en van Els. De piloot kon zich redden met de parachute.
Het doel van de aanval: Krefeld. 705 vliegtuigen werden uitgezonden. 664 verschenen boven de stad en wierpen in totaal 2076,2 ton explosieven af,waarvan 1041,9 ton brandstichtende middelen.
Bij deze aanval werden 42 vliegtuigen verloren. In dezelfde nacht werd een aanval ondernomen door een Mosquito op de Thijssen Stahl-Werke te Hamborn, en wierpen 15 vliegtuigen van het type Vickers-Wellington vlugschriften uit boven Franse en Belgische steden.

26 juli 1943.
Om 0.30 uur stortte een Engelse bommenwerper brandend neer in een perceel aardappelen op Cleefswit. Het vliegtuig werd door een explosie totaal vernield. Door de explosie ontstond een krater. In de nabijheid hiervan lagen de lijken van twee inzittenden. Van de overige bemanningsleden geen spoor.
In de vroege morgen, om 6.00 uur is één van de piloten bij

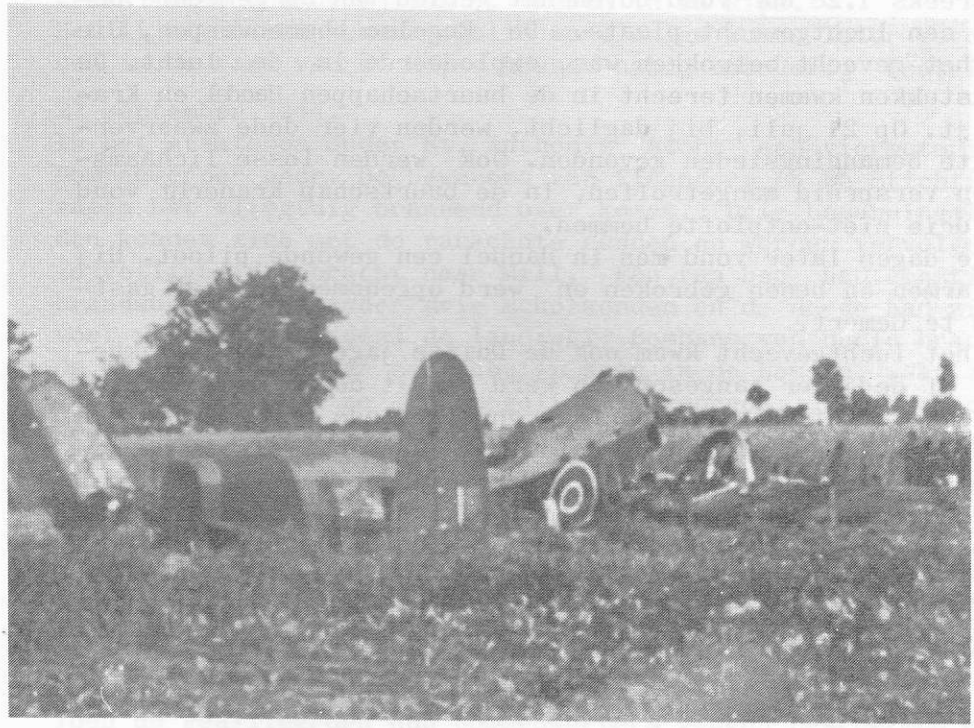

- Engelse bommenwerper op Cleefswit -

van Oorschot geweest in de Oliekelder onder Gemert. Over zijn verdere lotgevallen is mij niets bekend. Op 29 juli werd in een nabij gelegen roggeveld het lijk gevonden van een bemanningslid. Inmiddels is bekend dat nog minstens één lid van de bemanning zich met de parachute heeft kunnen redden. Hij vond tijdelijk onderdak in St. Anthonis bij Verbeek, hoofd gemeentewerken aldaar. Van daaruit werd hij op een vluchtroute gezet. Zijn naam was Carpenter. Enige jaren geleden was hij werkzaam op de Engelse ambassade in Zuid-Afrika.
Het doel van de aanval waaraan zij deelnamen was Essen. Door het 'bombercommand' werden 705 bommenwerpers uitgezonden. 599 verschenen boven de geplande doelen,die 1948 ton aan explosieven afwierpen. Tijdens deze actie verloren de Britten 24 vliegtuigen. Het vliegtuig dat op Cleefswit neerkwam was van het type Avro Lancaster en het werd neergeschoten door Major Streib van I/NJG1. Fliegerhorst Venlo.

21 juli 1944.
Omstreeks 1.28 uur vond boven het gebied van de gemeente Gemert een luchtgevecht plaats. De Engelse bommenwerper, die bij het gevecht betrokken was, explodeerde in de lucht. De wrakstukken kwamen terecht in de buurtschappen Handel en Kranerijt. Op 21 juli, bij daglicht, werden vier dode zwaarverminkte bemanningsleden gevonden. Ook werden losse lichaamsdelen verspreid aangetroffen. In de buurtschap Kranerijt vond men drie niet-ontplofte bommen.
Enige dagen later vond men in Handel een gewonde piloot. Hij had armen en benen gebroken en werd opgenomen in het gasthuis te Gemert.
Bij het luchtgevecht kwam ook de Duitse jager in moeilijkheden. Of de jager aangeschoten werd vanuit de bommenwerper of dat hij getroffen werd door de rondvliegende brokstukken van deze machine zal wel nooit duidelijk worden. Volgens de bekende gegevens moet het een vrij grote jager geweest zijn met een bemanning van drie personen.Twee van hen konden zich met de parachute redden. De derde vond de dood in de wrakstukken van de jager. Zijn lijk werd door Duitse Wehrmacht-soldaten geborgen. Het toestel viel neer op de Berglaren nabij de woning van de Wed. v.d. Broek.

Tot in het begin van de 50-er jaren werd er vanuit het dorp nog vaak gewandeld naar de door het Duitse vliegtuig veroorzaakte zandkuil.
Op de foto: Joke Otten met haar vier zonen.

18 september 1944.
Een viermotorige-bommenwerper kwam in moeilijkheden. Een aantal bemanningsleden redde zich met de parachute. Drie van hen kwamen neer in Stevensbeek. Zij werden van burgerkleren voorzien en naar Grave gebracht.

Het vliegtuig stortte neer even ten zuiden van de Gemertse grens in de boerderij van J. Drenth in De Rips.
Het lijk van een bemanningslid werd enige weken later gevonden in de rand van de Ripse bossen nabij boerderij Beatrix.

21 september 1944.
In het staatsbos onder St. Anthonis stort een viermotorige bommenwerper neer. De bewoners van Elsendorp en De Stichting zagen het vliegtuig brandend over komen. Drie bemanningsleden konden zich met de parachute redden en werden vervolgens in veiligheid gebracht naar Mill. Eén van hen had ernstige brandwonden, een ander drie schotwonden en de derde had zijn voet verstuikt tijdens de landing. Bosbaas van Berlo bracht de overlevenden naar een schuilplaats in de bossen, waar zijn vrouw de gewonden zo goed mogelijk verzorgde. In de nacht werden zij door Wim Michiels uit Oploo en Sjef Janssen uit Elsendorp met een rijtuig overgebracht naar Grave.
De omgekomen bemanningsleden werden door bosbaas van Berlo begraven in zijn tuin. Om het graf te markeren plantte hij er meteen een lindeboom op. Na enige jaren zijn de stoffelijke resten opgegraven en overgebracht naar de piloten-begraafplaats aan de Hoenderstraat te Venray.

Wat er nog meer naar beneden kwam.

Toen de geallieerden hun bommenwerpers gingen beschermen met jagers die uitgerust waren met extra brandstoftanks kreeg men te maken met een nieuw soort vallende voorwerpen. Deze tanks werden namelijk gedropt als ze leeg waren of als de toestellen in de buurt van zoeklichten of afweergeschut kwamen. Wanneer dat laatste het geval was dan waren die tanks niet altijd leeg zoals wij ondervonden toen er een viel in onze boerderij. Blijkbaar was er nog heel wat brandstof op het land terecht gekomen. In een cirkel met een doorsnede van tien meter groeide een aantal jaren niets. Ieder jaar werd de oppervlakte waar niets groeide iets kleiner, maar het zou vijf jaren duren aleer de grond zich hersteld had.
Na de bevrijding zagen we hetzelfde verschijnsel daar waar de bovengrondse benzineleiding lek was geweest. Ook hier duurde het enige jaren tot er weer iets groeide. Men zegt wel eens, de natuur geneest z'n eigen. Het lijkt zo te zijn, maar er is wel veel tijd voor nodig.
In de gemeente Gemert kwamen een aantal van deze reservetanks terecht. Eén zoals gezegd bij Hoeymakers. Op een perceel van J. v.d. Elsen aan de Lodderdijk vond men er twee. Iets verder

richting Gemert kwamen er ook twee naar beneden. Eén viel achter Winkelmolen en de andere viel op de boerderij schuin tegenover de zuivelfabriek De Eendracht(daar waar nu v. Helvoirt woont). Dit was het enige geval waarbij schade werd aangericht.
In de buurt van de Drie Ossen kwam een kabelballon neer, die in Engeland op drift was geraakt. Hij werd in opdracht van de gemeente geborgen door Jan en Antoon v.d. Elsen uit de Kromstraat.

Gevaarlijker dan de brandstoftanks waren de bommen. Toch zijn er in onze gemeente geen ongelukken mee gebeurd. Bij Albert Kanters in Elsendorp dropte een aangeschoten machine een bom die gelukkig niet ontplofte.
Nadat we reeds bevrijd waren kwamen in de omgeving een aantal vliegende bommen neer die overigens alleen wat materiele schade veroorzaakten. Twee van deze bommen vielen in de Kampen. Eén viel er op Esdonk juist buiten Gemerts grondgebied. Er was veel schade aan woningen en boerderijen. In de staatsbossen onder St. Anthonis viel begin januari 1945 eveneens een vliegende bom. De krater die ze veroorzaakte is nu nog aanwezig als drinkplaats voor het wild en de schapen.
Op Witte Donderdag viel een vliegende bomop het bouwland van P. Willems te Rips. Erwas schade aan de omliggende boerderijen. Enkele dagen na de bevrijding deden de Duitsers een aanval op Gemert. Eén bom kwam terecht op het Ridderplein en veroorzaakte een groot gat op het marktveld. Veel schade was er aan de omliggende gebouwen. Kort voor de aanval stond het plein nog vol met Engelse voertuigen (1).
Op één januari 1945 vielen twee bommen op het bouwland van boerderij De Kulert onder Elsendorp. Gevolg: glasschade en schade aan daken in de omgeving.

Vanaf de bevrijding van Gemert (25 september 1944) tot het einde van de oorlog op 5 mei 1945 vielen er op Gemerts grondgebied nog zes Engelse jagers. Bij vier daarvan betrof het een noodlanding die goed afliep. De twee andere toestellen stortten neer nadat de respektievelijke piloten de machines al verlaten hadden.Voor zover bekend zijn daarbij geen slachtoffers gevallen. De neergestorte vliegtuigen kwamen terecht op percelen grond van Jac. Martens en van P. Marinussen te Elsendorp. De noodlandingen werden uitgevoerd bij Jordans, nu Ten Haaf(Elsendorp), Wed. van Bommel (Mortel) en Joh. Geerts (Lodderdijk). Enkele dagen na onze bevrijding maakte een En-

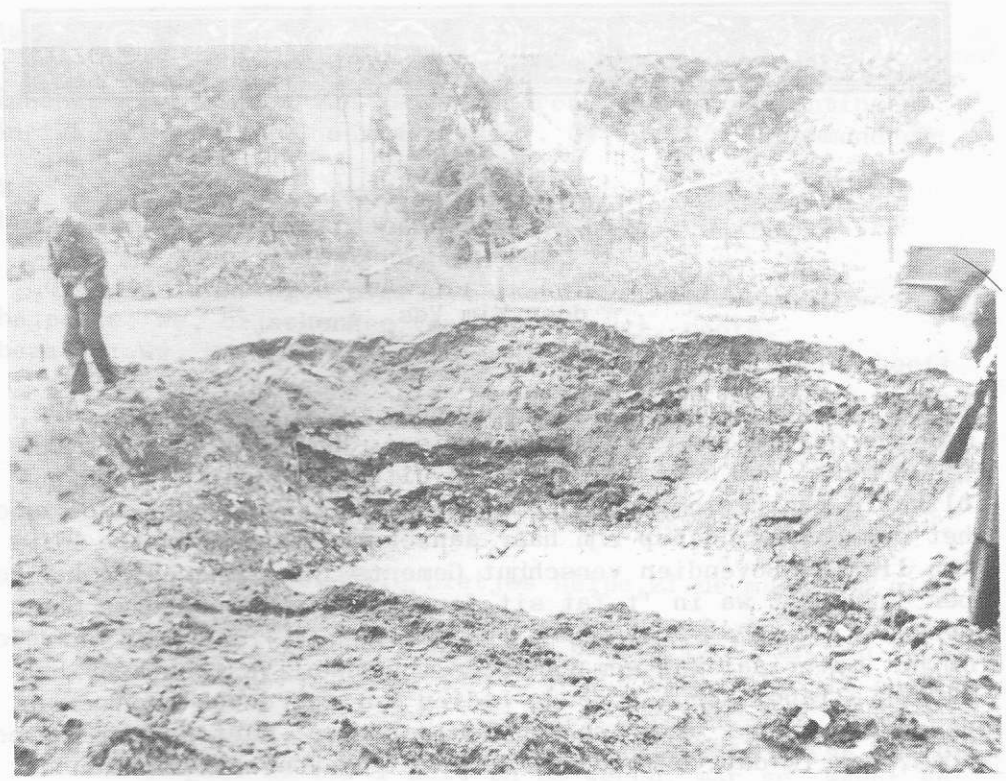

5 oktober 1944:
Het door een Duitse bom veroorzaakte 'gat' in de markt !

gelse jager een noodlanding bij v.d. Wetering in Elsendorp. Het toestel ging onder de telefoondraden door, taxiede over de grond van G.v.d.Boogaard, kwam in de loop terecht en ging over de kop. Het vliegtuig lag toen op een perceel grond van Aldenhuizen in Venhorst. De piloot kwam vrijwel ongedeerd uit het wrak en zette het op een lopen kennelijk bang voor een explosie.

Tot zover deze samenvatting van alles wat wij in Gemert meemaakten met betrekking tot het oorlogsgebeuren in de lucht.

NOTEN:

(1) Zie ook: Het Dagboek van Meester Derks, Uitg. Heemkundekring Gemert, Busselke nr.3, mei 1980. De bom viel op 5 oktober 1944.